

Ako odpovedali návštevníci podujatia *Európska noc výskumníkov 2022* na otázky v jazykovom kvíze

Kristína Bobeková

Kvíz vyplnilo a odovzdalo 70 súťažiacich, 3 z nich neuviedli e-mailovú adresu, vďaka ktorej by sme ich mohli kontaktovať v prípade výhry. Z celkového počtu odovzdaných kvízov bol ešte 1 vyradený, pretože neobsahoval odpovede na všetky kvízové otázky.

Posledná otázka bola pre súťažiacich výzvou na zamyslenie a podnietením napísať vlastnú definíciu slova *dezinformácia*.

Nasledujúce vyhodnotenie obsahuje sumarizáciu počtu správnych odpovedí na počet kvízov, kvízové otázky, možnosti odpovedí a správne odpovede.

Počet správnych odpovedí	Počet kvízov so správnymi odpoveďami
0 správnych odpovedí	0 kvízov
1 správna odpoveď	0 kvízov
2 správne odpovede	1 kvíz
3 správne odpovede	2 kvízy
4 správne odpovede	13 kvízov
5 správnych odpovedí	21 kvízov
6 správnych odpovedí	9 kvízov
7 správnych odpovedí	24 kvízov

1. Viete, čo znamená slovo *obkeltovať sa*?

- a) finančne sa vyčerpať: *Lud'e se opkeltuju.*
- b) obchádzať dopravným prostriedkom: *Je tam mokro, mosí sa opkeltovať.*
- c) krádežou obráť o majetok: *Chtože vás to ftedi opketoval?*

Správnu odpoveď **finančne sa vyčerpať: *Lud'e se opkeltuju.*** označilo **41** súťažiacich.

2. Onomastika je vedný odbor...

- a) o bylinkových mastičkách a ich liečivých účinkoch
- b) o vlastných menách vrátane terénnych názvov
- c) o pózach v gymnastike

Správnu odpoveď **o vlastných menách vrátane terénnych názvov** označilo **60** súťažiacich.

3. Viete, akého pôvodu je slovo *čaj*?

- a) z angličtiny
- b) z čínštiny / ruštiny
- c) z hebrejčiny

Správnu odpoveď z **čínštiny / ruštiny** označilo **62** súťažiacich. Slovo *čaj* pochádza v konečnom dôsledku z čínštiny a z tamojších nárečí sa dostalo na Západ aj severnou cestou (formy typu *čaj* → cez ruštinu, resp. turkické jazyky) a aj južnou cestou (formy typu *tea* → z juhočínskych dialektov, cez angličtinu). Ako správne odpovede sú akceptovateľné možnosti z *čínštiny* – pôvodný jazyk, a takisto z *ruštiny* – sprostredkujúci jazyk (bližšie pozri Stručný etymologický slovník slovenčiny, 2. upravené vydanie, 2022).

4. Označte spisovnú formu slova:

- a) expirácia
- b) exspirácia

Správnu odpoveď **expirácia** označilo **37** súťažiacich. Slovo *expirácia* pochádza z latinčiny a má dva významy: 1. *vydychovanie, výdych* a 2. *lehota použiteľnosti, príp. platnosti*. V niektorých textoch sa však objavuje podoba *expirácia*, pravdepodobne pod vplyvom anglického pravopisu slova *expiration*, ktoré takisto pochádza z latinského predponového výrazu *expīrātiō* – s predponou *ex-* a výrazom *spīrātiō* → dýchanie. Slovenčina prebrala latinský termín v pôvodnej podobe oproti angličtine, ktorá ho používa s vynechaním písmena *s*. Tak ako slovo *exspirácia* sa v slovenčine píše s písmenom *s* aj súvisiace slová, napríklad *expiračný, exspirovať* atď. (bližšie pozri Slovenčina na každý deň, 2020).

5. Sociolingvistika je jazykovedná disciplína, ktorá skúma:

- a) vzťahy jazyka a spoločnosti
- b) vzťahy jazyka a sociálnej poisťovne
- c) vzťahy jazyka a situačnej komédie

Správnu odpoveď **vzťahy jazyka a spoločnosti** označilo **63** súťažiacich.

6. Koľko heslových slov dohromady je spracovaných v doposiaľ vydaných 4 zväzkoch *Slovníka súčasného slovenského jazyka*?

- a) cca 99
- b) cca 5 500
- c) cca 88 000

Správnu odpoveď **cca 88 000** označilo **58** súťažiacich. Presný počet je *87 855 heslových slov*.

7. Na čo slúži špecializovaný korpusový nástroj **DIAKRITIK**?

- a) na kritiku hovoreného slova v rozhlase
- b) na dopĺňanie mäkčeňov a dĺžňov do textu
- c) na písanie textov, ktoré sú zamerané na problémy diabetikov

Správnu odpoveď **na dopĺňanie mäkčeňov a dĺžňov do textu** označilo **66** súťažiacich. Špecializovaný nástroj **DIAKRITIK** slúži na rekonštrukciu diakritiky, tzn. na dopĺňanie mäkčeňov a dĺžňov do akéhokoľvek textu. Nástroj je možné použiť aj opačným smerom, a teda na odstránenie diakritiky z textu (dostupný na: <https://www.juls.savba.sk/diakritik.html>).

8. Počuli ste už o slove *dezinformácia*? Napíšte nám svoju definíciu tohto slova.

Ako sme vyššie uviedli, posledná otázka bola výzvou na zamyslenie. Pri zisťovaní definície slova *dezinformácia* môžeme okrem iného vychádzať aj z terminologických databáz a portálov. Slovo *dezinformácia* chápeme ako nepravdivú, klamlivú informáciu, ktorej cieľom je ovplyvniť určité skupiny ľudí alebo celú populáciu (bližšie pozri Slovenská terminologická databáza, Kategória: Bezpečnostnoprávna oblasť).

Predpoklad, že najviac odpovedí bude smerovať k definícii o zlej, nepravdivej či nesprávnej informácii bol správny, ale našli sa aj rôzne zaujímavé a rozvitejšie definície, ktoré uchopovali slovo *dezinformácia* v celej jeho komplexnosti.

Ak sú rovnaké alebo podobné myšlienky v odpovediach aspoň trochu modifikované, uvádzame ich samostatne.

- rozšírená a neoverená informácia, ktorá sa voľne šíri medzi ľuďmi, k tomu nepravdivá
- chybné podanie faktov – zámerné zavádzanie
- je to ovplyvňovanie ľudí falošnými informáciami
- nepravdivá, neoverená správa, informácia s cieľom vyvolať paniku, strach, destabilizovať spoločnosť
- šírenie nepravdivých správ/tvrdení
- účelovo podaný nepravdivý údaj, slúžiaci na uvedenie prijímateľa do omylu
- mylne informovať zámerné či nezámerné
- niečo, čo nie je pravda
- falošná informácia, nesprávne podaná informácia alebo klamstvo
- úmyselne podávaná nesprávna informácia
- informácia, ktorá nie je pravdivá – je založená na lži
- informácia, ktorá má zavádzajúci charakter
- zavádzajúca informácia, ktorá má za úlohu nepravdivo informovať
- cielene šírená nepravdivá (alebo klamlivá) informácia
- informácia, ktorá nepravdivo informuje
- je to informácia, ktorá sa nezakladá na pravde
- informácie – skreslené, neobjektívne, vymyslené; informácie nesprávne interpretované – teda nepravdivé
- neoverená, neúplná, zavádzajúca informácia
- zavádzajúca informácia
- informácia, ktorá zavádza
- informácia uvádzajúca nepravdivý alebo zavádzajúci fakt (skutočnosť)
- chybná informácia vzniknutá naschvál
- chybná informácia, často s účelom zaviesť/zmiasť prijímateľa
- klamlivá informácia, ktorá má zmiasť človeka
- informácia bez dôkazu pravdivosti, vzniknutá informácia nemusí mať pravdivý význam
- keď je informácia zlá, neplatná, klamlivá
- zmätočná, zlá informácia
- zlá informácia (3x)
- falošná informácia, zmätočná info

- zámerne pozmenená/neúplná (pôvodná) informácia
- zámerne nepravdivá informácia, často atraktívna, a preto ľahko šíriteľná (napr. po internete)
- dezinformácia je nesprávna správa šírená neúmyselne – bez overenia
- podľa mňa je dezinformácia mylná/chybná informácia
- nepravdivá, zmätočná informácia
- nepravdivé podanie informácie
- nepravdivá informácia, ktorá má za úlohu oklamať ľudí
- nepravdivá informácia, ktorá nás chce oklamať
- nepravdivá informácia, ktorá chce ľudí oklamať
- nepravdivá informácia (8x)
- nepravá informácia (3x)
- nepresná informácia (3x)
- nesprávne (mylné) informácie
- nesprávne/nepravdivé údaje
- nesprávne údaje (2x)
- ponúknutie nesprávnej informácie
- mylná informácia (4x)
- poškodená informácia
- nesprávne vyjadrený zmysel slova (aj úmyselne)
- zle definovanie významu
- hoax (opak správneho výroku – zavádzanie)
- hoax
- neviem

Srdečne gratulujeme výherkyniam a výhercom a želáme im veľa podnetných chvíľ pri čítaní!

Slovenský národný korpus: Texty, anotácie, vyhľadávania a Slovenský národný korpus:

Používanie, príklady, postupy (Libor Karaba)

Stručný etymologický slovník slovenčiny (Jakub Špoták)

Slovenčina na každý deň (Zuzana Jakubcová)

Pilní domajší a poľní hospodár II (K. G.)

Spytovali ste sa (Tatiana Poláková)